

آموزش بررسی و برنامه ریزی زندگی تحصیلی - شغلی به نوجوانان و جوانان (گزارش طرح مصوب)

طیبه زندی پور

دانشگاه الزهراء

چکیده:

در این پژوهش کاربردی، با توجه به ضرورت و اهمیت ارائه ی خدمات راهنمایی تحصیلی- شغلی به نوجوانان و جوانان، ابتدا از طریق پرسش نامه، نیازهای هدایت تحصیلی- شغلی دانش آموزان دبیرستانی (یک نمونه هزار نفری از جامعه ی دانش آموزان پسر و دختر سال سوم رشته های تجربی و ریاضی - فیزیک منطقه ۱۲ تهران) برآورد گردید. سپس بر اساس استخراج داده ها به دو شیوه ی توصیفی و استنباطی، یک برنامه ی آموزشی به منظور تأمین این نیازها تدوین گردید.

این برنامه به طور آزمایشی در آغاز، بر روی یک گروه تجربی، منسکله از ۱۸ نفر که به روش سهمیه بندی تصادفی^۱ (با توجه به میزان معدل و جنسیت) از بین دانش آموزان متقاضی برنامه برگزیده و دعوت شده بودند، اجرا گردید. پس از ارزش یابیهای کیفی و کمی و تجدید نظر لازم محتوای برنامه مجدداً به چهار گروه دیگر (چهار گروه هم کنترل محسوب شدند) از دانش آموزان دبیرستانهای منطقه ۱۲ که به طور تصادفی انتخاب گردیدند آموزش داده شد.

ارزش یابیهای کیفی و کمی سودمندی برنامه را در هر دو مرحله ی آزمون تایید نمودند. برنامه ی مذکور به وزارت محترم آموزش و پرورش جهت آموزش به صورت دو واحد درس عملی پیشنهاد گردید. این پیشنهاد مورد تایید و تصویب قرار گرفت. هم اکنون دو واحد درس جدید تحت عنوان «آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی - شغلی» در برنامه درسی پایه ی اول نظام جدید متوسطه گنجانده شده است. مدرسین این واحد درسی مشاوران مدارس هستند که طی یک دوره ی آموزش ویژه ی ضمن خدمت با اهداف، محتوا و روش آموزش درس مذکور آشنا می شوند. ضمناً با همکاری محقق و سایرین کتابی هم تحت عنوان «آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی- شغلی» تدوین گردید که از مهرماه سال ۱۳۷۲ در اختیار مشاورین و دانش آموزان قرار گرفت.

روند تکاملی تجدید نظر و بازسازی کتاب، آموزش مشاوران، تهیه فیلم، بروشور، فرهنگ نامه ی تحصیلی، بانک اطلاعات شغلی و دیگر ابزارهای آموزشی این درس توسط دفتر فنی- حرفه یی، دفتر مشاوره و تحقیق و موسسه تحقیقات و برنامه ریزی وزارت آموزش و پرورش در دست تعقیب است. ضمناً موسسه تحقیقات وزارت آموزش و پرورش در قالب طرح ارزشیابی کل نظام جدید متوسطه ارزشیابی مجدد این برنامه را منظور نموده است.

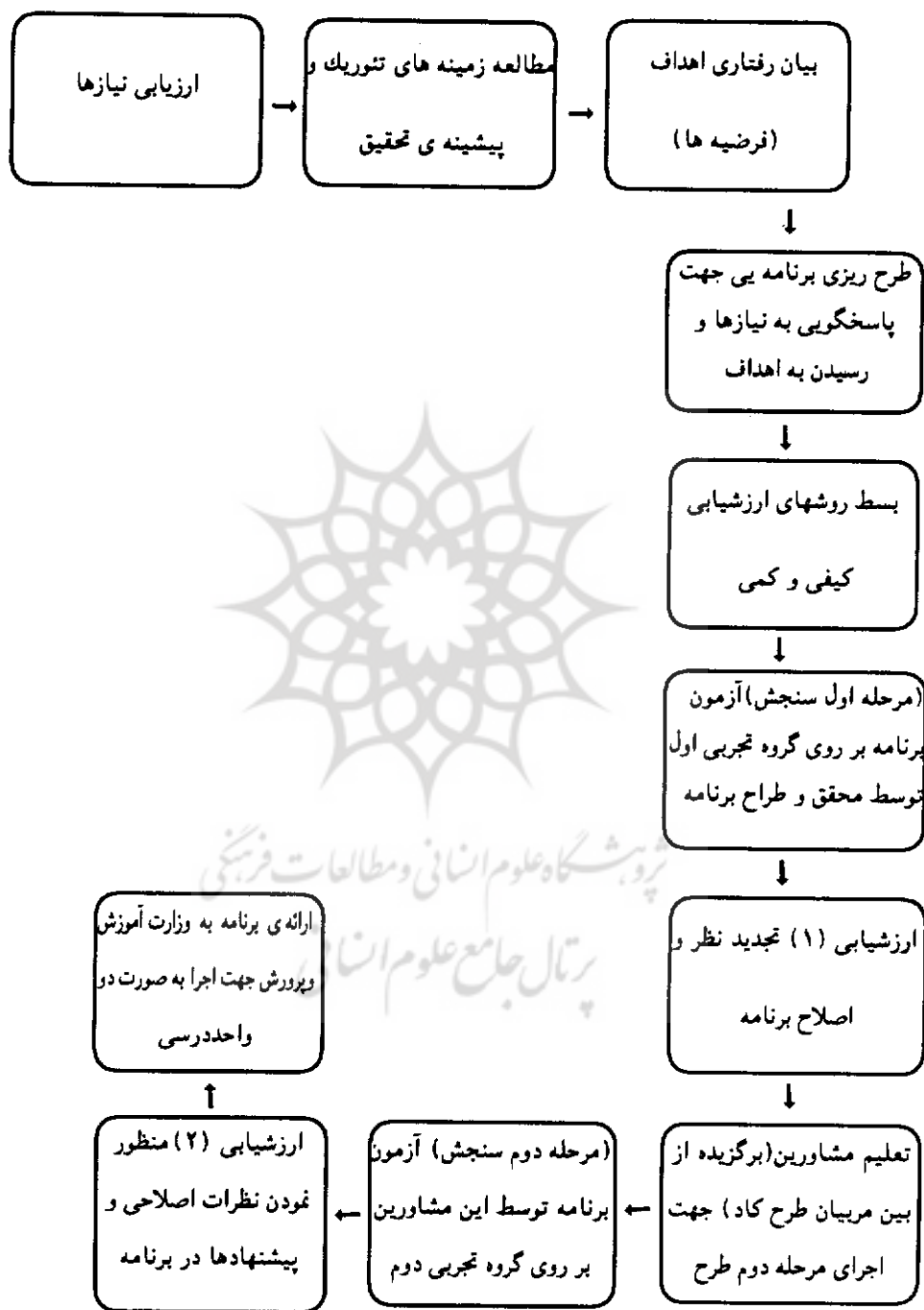
مقدمه

سردرگمی و ناکامی بسیاری از نوجوانان ما در انتخاب رشته ی تحصیلی و شغل، بالاخص پس از پایان دوره ی راهنمایی و دبیرستان، در موارد بسیاری ناشی از عدم شناخت آنان نسبت به واقعیت‌های وجود خویش، امکانات محیط، و انتخاب‌های ناآگاهانه و ناصحیح است. تحقیقات انجام شده در سطح رساله های کارشناسی ارشد دانشجویان علوم تربیتی، به ویژه دانشجویان رشته ی راهنمایی و مشاوره، موید این نظر است. با توجه به نیاز نوجوانان و جوانان به راهنمایی دلسوز و مطلع، بالاخص در مراحل حساس گزینش‌های تحصیلی- شغلی، اجرای يك برنامه متفاوت آموزشی ضروری به نظر می رسد. به موجب این برنامه می توان بر آگاهی شخصی، تحصیلی، شغلی، محیطی و میزان واقع گرایی، واقع بینی، خودپذیری، اعتماد به نفس و عزت نفس، نیز بر قدرت اتخاذ تصمیمات تحصیلی - حرفه یی آگاهانه تر و مقرون به موفقیت محصلین افزود. معلم چنین کلاسی می تواند در حکم مشاور دلسوز، ضمن افزایش آگاهی نوجوانان از واقعیت‌های وجودی خویش و امکانات محیط، اطلاعات مورد نیاز آنها را به کمک خود آنان اتخاذ نموده، رابط دانش آموز و مراکز تحصیلی- شغلی مختلف اجتماع باشد.

معلمی که هم و غمش راهنمایی تحصیلی- شغلی باشد و در این زمینه نوجوانان مشتاق را در جهت رسیدن به اهداف واقع بینانه همیار باشد می تواند از بیکاری، اعتیاد و دیگر انحرافات وی پیشگیری کند. به علاوه به نظر می رسد و تحقیقی در آمریکا این موضوع را تایید می نماید، که پس از برخورداری از موهبت سلامتی، رضایتمندی و توفیق شغلی مهمترین عامل شادکامی و سعادت انسانها باشد. لذا، لازم است که راهنمایی حرفه یی و تعلیم و تربیت زندگی شغلی در نظام آموزش و پرورش جایگاهی ویژه و مناسب داشته باشد.

هدف این پروژه ارائه ی يك سلسله خدمات آموزشی به دانش آموزانی است که در آستانه ی انتخاب رشته ی تحصیلی یا شغل آتی خود قرار دارند. این محتوای آموزشی برای محصلین موقعیتهایی را فراهم می سازد که بتوانند دانش بیشتری در مورد خود و دوستانشان بدست آورند، در مورد رغبت‌ها، تواناییها، ارزشها، انگیزه ها، نیازها... و امکانات تحصیلی- شغلی خود آگاهی بیشتری حاصل نمایند و بیاموزند که چگونه مهارت‌های تصمیم گیری و مشکل گشایی خود را بسط دهند تا بتوانند تصمیمات تحصیلی- شغلی آگاهانه تری اتخاذ نمایند.

سلسله مراحل تکاملی پروژه به شرح زیر است

فرضیه های تحقیق:

دانش آموزان مورد پژوهش که طی يك برنامه ی سیستماتيك آموزشی و تجارب محیطی در نظر گرفته شده ،با مهارتهای خود شناسی، محیط شناسی و تصمیم گیری آشنا می شوند، در مقایسه با خود و گروه کنترل بهتر از گذشته (قبل از گذراندن این دوره ی آموزشی) قادرند:

(۱) به پرسش نامه های مربوط به خصوصیات شخصی پاسخ دهند.

(۲) در زمینه ی امکانات تحصیلی- شغلی اطلاعات محیطی ارائه دهند.

(۳) برای مسائل و مشکلات تحصیلی- شغلی دانش آموزان فرضی راه حل ارائه دهند.

نتیجه ی احتمالی و مبتنی بر پی گیری دراز مدت: این دانش آموزان پس از فراغت از تحصیل دبیرستانی با ناکامیها و مشکلات تصمیم گیری کمتری مواجه خواهند شد و احتمالاً موفقیتهای تحصیلی- شغلی آنان نسبت به دانش آموزان همپایه ی خود که به هر طریق این گونه آموزش را ندیده اند بیشتر خواهد بود.

روشهای تحقیق:

(۱) پرسش نامه - جهت جمع آوری اطلاعات و ارزیابی نیازها، استفاده از آزمون مجذورخی به منظور تعیین با معنی بودن تفاوت پاسخها.

(۲) تجربه - جهت سنجش و ارزشیابی محتوای يك برنامه ی آموزشی کسه به منظور پاسخگویی به نیازهای ارزیابی شده در مرحله ی اول تدوین گردید ؛ بکارگیری روشهای ارزشیابی کمی و کیفی جهت تجدید نظر و توسعه ی برنامه.

برنامه ی آموزشی تدوین شده در دو مرحله به تجربه گزارده شد. در مرحله ی اول برنامه بر روی گروه، کوچکی از دانش آموزان متقاضی (۱۸ نفر متشکل از ده پسر و هشت دختر). که به طور تصادفی با استفاده از روش سهمیه بندی بر اساس دو عامل معدل و جنسیت انتخاب شده بودند، آزمایش گردید. در مرحله ی دوم، بر اساس ارزشیابیهای کیفی و کمی انجام شده در مرحله ی اول و تجدید نظر لازم، برنامه بر روی چهار گروه همپایه از دانش آموزان پسر و دختر سال سوم دبیرستانهای منطقه ۱۲ (با در نظر گرفتن چهار گروه مشابه به عنوان کنترل) اجرا گردید. در هر دو مرحله ی تجربی، دانش آموزان از طریق پرسش نامه یی که با توجه به اهداف و آموزشهای برنامه تهیه گردیده بود قبل و بعد از آموزش مورد آزمون قرار گرفتند. بر اساس این

آزمون کلی و دیگر آزمونهای فرعی که به منظور ارزشیابیهای کیفی و کمی تهیه شده بود فرضیه های تحقیق مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند.

ارزیابی نیازها

به منظور بررسی نیازهای آموزشی مربوط به امور زندگی تحصیلی- شغلی دانش آموزان دبیرستانی، يك پرسش نامه ی ۱۷ سوالی جهت پاسخگویی در اختیار ۱۰۰۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر سال سوم رشته های علوم تجربی و ریاضی-فیزیک دبیرستانهای منطقه ۱۲ آموزش و پرورش تهران قرار گرفت. اطلاعات مربوط به نمونه ی مورد تحقیق، در جدول شماره ی ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱: اطلاعات مربوط به نمونه ی مورد تحقیق

رشته ی تحصیلی	جنسیت	تعداد واحدهای آموزشی	تعداد دانش آموزان
		مورد مطالعه	پاسخ دهنده
علوم تجربی	دختر	۳ واحد	۲۵۰ نفر
	پسر	۴ واحد	۲۵۰ نفر
ریاضی فیزیک	دختر	۴ واحد	۲۵۰ نفر
	پسر	۳ واحد	۲۵۰ نفر
جمع	کلی	۱۴ واحد	۱۰۰۰ نفر

انتخاب دانش آموزان سال سوم دبیرستان، از میان دانش آموزان سال اول تا چهارم دوره ی دبیرستان، به دلیل زیر صورت گرفت.

دانش آموزان این مقطع تحصیلی، نسبت به دانش آموزان سال قبل، انگیزه ی قوی تر و آمادگی ذهنی- روانی بیشتری برای بررسی زندگی تحصیلی - شغلی خود دارند. زیرا، انگیزه و نیاز آنها، به دلیل نزدیکی بیشتری فراغت از تحصیل دوره ی دبیرستانی، برای یادگیری مسائل زندگی تحصیلی - شغلی آینده ی خود بیشتر از دانش آموزان دو سال قبل است. از سوی دیگر، اضطراب و نگرانی آنها در مورد آینده، در مقایسه با دانش آموزان سال چهارم، کمتر و در نتیجه فراغت ذهن و قدرت پذیرش و یادگیری آنها در این زمینه بیشتر

است، به عبارت دیگر دانش آموزان سال آخر دبیرستان به دلیل نگرانی برای گذراندن امتحانات نهایی و آماده شدن برای کنکور و استفاده از کلیه اوقات خود جهت مطالعه ی دروس، فراگیران خوبی برای این برنامه جنبی نمی باشند.

علت انتخاب منطقه ۱۲ از بین مناطق بیست گانه تهران:

(۱) وسعت و جمعیت بیشتر این منطقه نسبت به سایر مناطق

(۲) پراکندگی مدارس این منطقه که تقریباً در محدوده ی مرکز واقع شده است و احتمالاً می تواند نماینده ی گروه متوسط جامعه از نظر فرهنگی - اقتصادی باشد.

مسئله هر برنامه ی آموزشی باید با توجه به ساختار فرهنگی- اقتصادی و نیازهای فراگیران طرح ریزی شود. چه، شکی نیست که مثلاً دانش آموزانی که از موهبت همیاری والدین تحصیل کرده و دانشگاهی برخوردارند در برنامه ریزی زندگی تحصیلی- شغلی از کمک فکری بیشتری می توانند بهره مند شوند تا دانش آموزانی که والدین محروم از نعمت سواد دارند. بنابراین، برای تعمیم هر برنامه ی آموزشی باید بر اساس ارزشیابی نیازهای خاص منطقه یی و آموزشگاهی تغییرات لازم در آن بوجود آید. بدیهی است در تعمیم این برنامه هم از آنجا که نیازهای اطلاعاتی دانش آموزان مناطق مختلف متفاوت خواهد بود باید محتوا تغییر یابد. اما، از آنجا که در این برنامه ی آزمایشی سعی بر این بوده است که نیازهای مشترک و برخوردار از اولویت اکثریت جامعه مورد نظر قرار گیرد، استفاده از آن در مناطق دیگر و حتی در سطح کل جامعه، احتمالاً نیازمند تغییرات و کاستیهای چندانی نیست. بلکه، بیشتر افزودن مطالب دیگر جهت پاسخگویی به نیازهای بیشتر مطرح خواهد بود تا غیر قابل استفاده بودن و حذف مطالب تهیه شده.

علت انتخاب دانش آموزان دو رشته ی علوم تجربی و ریاضی- فیزیک دلایل زیر بوده است:

(۱) کثرت تعداد دانش آموزان این دو رشته نسبت به دو رشته دیگر (اقتصاد اجتماعی، فرهنگ و ادب).

(۲) کثرت گزینه های بیشتر تحصیلی- شغلی موجود برای این دانش آموزان و در نتیجه پیچیده تر بودن گزینش آنها.

(۳) محدود بودن وقت، امکانات و بودجه تحقیق، بالاخص در مورد تهیه فیلمهای پر هزینه ی آموزشی، ما را ناگزیر ساخت که در این مرحله ی مقدماتی الویتهای را در نظر بگیریم. لیکن شك نیست که اگر خدمتی ارائه می شود باید عامه باشد و دردسترس کلیه دانش آموزان قرار گیرد.

لازم به ذکر است که مفاد آموزش کلاسیک این برنامه قابل تعمیم به همه ی گروههای سنی و تحصیلی دوره دبیرستان می باشد. تنها تفاوت در ارائه ی اطلاعات تحصیلی- شغلی متفاوت بر اساس رشته ی تحصیلی و تهیه فیلمهای متناسب با زمینه ی تحصیلی دانش آموزان است. ان شاء... با توسعه ی تحقیق و سرمایه گذاری بیشتر، این محدودیت نیز برطرف خواهد شد.

تجزیه و تحلیل داده ها:

نتایج کلی حاصل از تجزیه و تحلیل جداگانه ی پاسخهای جمع آوری شده نشان می دهد که برای ۷۳۵ نفر از هزار نفر (۷۳/۵٪) «رشته تحصیلی آینده» (منظور رشته تحصیلی دانشگاهی یا دوره های آموزشی بعد از دبیرستان است) اولین عامل در انتخاب، رشته تحصیلی دبیرستان بوده است. تاثیر این عامل برای دانش آموزان پسر بیشتر از دانش آموزان دختر است.

۲۲۱ نفر (۲۲/۱٪) عامل «علاقه ی شخصی» را در انتخاب خویش موثر دانسته اند. تاثیر عامل علاقه برای دانش آموزان رشته ریاضی - فیزیک، بدون توجه به جنسیت، بیشتر از دانش آموزان رشته علوم تجربی است.

در انتخاب رشته ی تحصیلی دانش آموزان پسر، معلمین بیش از سایر افراد نقش داشته اند. درمقابل، در انتخاب رشته ی تحصیلی دانش آموزان دختر، مادر و خواهر و برادر بزرگتر بیش از سایر افراد نقش داشته اند. درصد دانش آموزان دختری که خود شخصا در مورد رشته ی تحصیلی شان تصمیم گرفته اند از درصد دانش آموزان پسری که بدون کمک دیگران رشته تحصیلی خود را انتخاب کرده اند بیشتر است.

در مجموع ۱۰/۶ درصد از افراد چهار گروه معتقدند که اطلاعات آنها در مورد شرایط ورود و ادامه تحصیل در رشته های دانشگاهی «خیلی کم» (پایین تر از ۲۰ درصد) است. اگر ۲۳ درصد مربوط به پاسخهای «کم» (۴۰ تا ۲۰ درصد) را هم به درصد بالا اضافه کنیم جمعا ۳۳/۶ درصد از دانش آموزان اطلاعات خود را در زمینه ی شرایط ورود و ادامه ی تحصیل در دانشگاه «کم یا خیلی کم» (پایین تر از ۴۰ درصد) می دانند. ارقام، نشان میدهد که میزان اطلاعات دانش آموزان دختر از دانش آموزان پسر کمتر و میزان اطلاعات دانش آموزان رشته ی علوم تجربی از دانش آموزان رشته ی ریاضی- فیزیک کمتر است.

حدود ۴ درصد از دانش آموزان، میزان اطلاعات خویش را در زمینه ی ورود و ادامه ی تحصیسل در

رشته های مجاز دانشگاهی «خیلی زیاد» (بیش از ۸۰ درصد) می دانند. با محاسبه ی پاسخهای مربوط به میزان اطلاعات زیاد (۸۰-۶۰ درصد) در مجموع ۱۵/۲ درصد از دانش آموزان مورد بررسی، میزان اطلاعات خود را «زیاد یا خیلی زیاد» می دانند. در مقام مقایسه ، بر طبق جدول شماره ۲، دانش آموزان پسر رشته ریاضی - فیزیک نسبت به سه گروه دیگر دارا بودن اطلاعات بیشتری را ادعا نموده اند.

جدول شماره ۲: رابطه بین رشته تحصیلی و آگاهی از شرایط ورود به رشته های دانشگاهی
میزان آگاهی از شرایط ادامه تحصیل در رشته های دانشگاهی

		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
رشته تحصیلی	علوم تجربی	۴۶	۵۷	۱۲۹	۱۶	۱	۲۴۹
	پسر	۲۹	۶۹	۱۱۲	۲۸	۹	۲۴۷
ریاضی فیزیک	دختر	۱۵	۶۴	۱۲۶	۲۴	۱۶	۲۴۵
	پسر	۱۶	۴۰	۱۳۰	۴۱	۱۷	۲۴۴
جمع		۱۰۶	۲۳۰	۴۹۷	۱۰۹	۴۳	۹۸۵

بدون جواب ۱۵ نفر

تفاوت میان درصدهای بالا یعنی ۳۳/۶٪ و ۱۵/۲٪ بیانگر این واقعیت است که دانش آموزان دبیرستانی بدون توجه به جنسیت و یا رشته ی تحصیلی به اطلاعاتی در مورد شرایط ورود و ادامه ی تحصیل در دانشگاه نیاز دارند. اطلاعات مورد نیاز این افراد، بر اساس فراوانی پاسخهای داده شده به سوال ۴، در نمودار شماره ۱ منعکس گردیده است.

۴۲/۷۶ درصد از دانش آموزان مورد تحقیق، امکان رسیدن به بهترین رشته ی تحصیلی یا شغل مورد نظر خود را «خیلی کم یا کم» (پایین تر از ۴۰ درصد) می دانند. تنها ۳/۸۹٪ از افراد پاسخ دهنده امکان دسترسی به شغل یا رشته ی تحصیلی مطلوب خود را «خیلی زیاد» (بیش از ۸۰ درصد) اعلام کرده اند.

جدول شماره ۳: رابطه بین رشته تحصیلی دوره دبیرستان و میزان احتمال رسیدن به تحصیل

دانشگاهی یا شغل مطلوب

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
رشته تحصیلی	علوم تجربی	۲۱/۲۲	۳۵/۵۱	۳۴/۶۹	۶/۵۳	۲/۰۴
	پسر	۱۶/۵۲	۳۰/۶۱	۳۷/۱۴	۱۱/۵	۴/۴۸
ریاضی فیزیک	دختر	۱۷/۲۸	۲۶/۳۴	۳۹/۹۲	۱۳/۵۸	۲/۸۸
	پسر	۸/۱۶	۱۵/۹۲	۵۳/۴۷	۱۶/۳۲	۶/۱۲

با توجه به داده های جدول شماره ۳ ملاحظه می شود که دانش آموزان دختر رشته ریاضی، در مقایسه با دانش آموزان دختر رشته علوم تجربی، امکان رسیدن به مطلوبترین رشته ی تحصیلی - شغلی خود را زیادتیر می دانند. تفاوت بین این دو گروه با استفاده از آزمون مجذور کای در سطح 0.05 معنی دار است ($X^2=11/56$). نیز در مقایسه ی دانش آموزان دختر و پسر رشته ی علوم تجربی مشاهده می شود که تعداد پاسخهای کم یا خیلی کم دانش آموزان پسر، کمتر و برعکس تعداد پاسخهای زیاد و خیلی زیاد آنان، بیشتر از دانش آموزان دختر است.

همین طور در مقایسه ی دانش آموزان دختر و پسر رشته ی ریاضی، دانش آموزان پسر، امکان رسیدن به بهترین رشته ی تحصیلی یا شغل مورد نظر خود را محتمل تر از دانش آموزان دختر می دانند. آمار تطبیقی دانش آموزان پسر رشته ریاضی، با پسر در رشته ی تجربی هم به نفع گروه ریاضی است به عبارت دیگر $46/68\%$ از محصلین پسر رشته ی تجربی امکان رسیدن به هدف تحصیلی-شغلی مطلوب خود را کم و خیلی کم می دانند ولی این رقم برای گروه ریاضی $24/08\%$ است. کلا، دانش آموزان پسر رشته ریاضی، از سه گروه دیگر، در احتمال رسیدن به هدف تحصیلی-شغلی مطلوب خود، اعتماد بنفس بیشتری نشان داده اند.

دانش آموزانی که احتمال ورود به رشته ی تحصیلی یا شغل مورد نظر خود را کم و خیلی کم (پایین تر از 40% درصد) برآورد کرده اند، علل عدم موفقیت خویش را به شرح جدول شماره ی ۴ بیان داشته اند.

جدول شماره ۴: رابطه بین رشته‌ی تحصیلی و جنسیت و علل عدم موفقیت در رسیدن به رشته‌ی

تحصیلی یا شغل مطلوب

رشته‌ی تحصیلی و جنسیت

ریاضی فیزیک

علوم تجربی

	دختر		پسر		دلایل
	دختر	پسر	دختر	پسر	
۱ درصد دلایل ابراز شده	۷۹/۳۱٪	۵۰/۶٪	۶۱/۶٪	۵۲/۹۱٪	معدل کم و رقابت شدید در کنکور
۲ برای عدم موفقیت در	۴۰	۴۲/۶۸	۳۱/۲۵	۳۳/۹۸	عدم آگاهی و اطلاع از مسایل کنکور
۳ رسیدن به هدف تحصیلی	۹/۱۹	۲/۴۴	۷/۱۴	۱/۹۴	اجبار در پرداختن به کار جهت تامین زندگی
۴ شغلی مطلوب	۴/۵۹	۳/۶۵	۳/۵۷	۷/۲۸	ازدواج
۵	—	۳/۰۴	—	۳/۸۸	مخالفت والدین
۶	۹/۱۹	۶/۷۱	۷/۱۴	۱/۷	ناعادلانیه بودن سهمیه ها

ملاحظه می شود که پس از معدل کم و رقابت شدید در کنکور، هر چهار گروه مهمترین عامل را عدم آگاهی از مسایل کنکور ذکر کرده اند. این پاسخ با اطلاعات تحصیلی - شغلی مورد نیاز دانش آموزان مندرج در نمودار شماره ۱ کاملا همخوان است. نیز با توجه به پاسخهای سوال شماره ۳ پرسش نامه که در آن ۳۳/۶٪ از دانش آموزان اطلاعات خود را در زمینه ی شرایط ورود و ادامه ی تحصیل در دانشگاه «کم یا خیلی کم» می دانند، همچنین نتایج سوال شماره ی ۱۰ پرسش نامه که آشنا سازی با مسائل کنکور و ارائه ی اطلاعات کافی در مورد رشته های تحصیلی، شرایط و نحوه ی ادامه تحصیل را مهمترین خدمت تحصیلی - شغلی مورد نیاز دانش آموزان معرفی می کند. لزوم راهنمایی تحصیلی - شغلی، که یکی از مهمترین اهداف این پروژه است، پی در پی مورد تایید قرار می گیرد.

از جدول فوق، مطالب جالب دیگری را هم می توان استنتاج نمود. از جمله این که معدل کم برای هر دو گروه تجربی و ریاضی - فیزیک دختران، کمتر از پسران مساله ساز بوده است و برای دانش آموزان گروه تجربی صرف نظر از جنسیت، عدم آگاهی از مسایل کنکور، کمتر از گروه ریاضی، که امکانات گسترده تری برای انتخاب رشته دارند، مشکل آفرین بوده است.

نیز می توان استنباط کرد که اشتغال به کار و تامین هزینه ی زندگی برای پسرها، در مقایسه با دخترها، عامل موثرتری بوده است و عامل ازدواج برای دختران رشته تجربی بیش از سایر گروهها مداخله گر بوده است. پسرها بیش از دخترها ناعادلانه بودن سهمیه ها را عنوان کرده اند. جالب توجه این است که برای پسران، مخالفت والدین، به هیچ روی عاملی در ادامه ی تحصیل و ورود به دانشگاه محسوب نگردیده است لیکن در میان دختران، هر دو گروه علوم تجربی و ریاضی - فیزیک، لااقل ۳ نفر از هر صد نفر از مخالفت والدین در امر ادامه ی تحصیل رنج برده اند. این نکته، رسالت مدرسه و جامعه را در رشد فرهنگی خانواده ها و بالا بردن ارزش تحصیل برای هر دو جنس به طور مساوی متذکر می شود.

چنان که نمودار شماره ۲ نشان می دهد، ۵۴/۵۱ درصد از دانش آموزان پاسخ دهنده اعلام داشته اند که به علت عدم امکان دسترسی به رشته ی تحصیلی یا شغل مطلوب خود، به رشته ی تحصیلی یا شغلی که از مطلوبیت کمتری برای آنها برخوردار است اندیشیده اند. مع هذا، از این عده هم (۵۱۸ نفر)، ۹/۴۸ درصد امکان موفقیت در رسیدن به شغل یا رشته ی تحصیلی دوم را نیز ضعیف می دانند. ۵۰/۳۸ درصد این امکان را در حد متوسط (۵۰٪) و ۳۹/۷۶ درصد این امکان را زیاد (بیش از ۷۵٪) تخمین می زنند. دانش آموزان پسر، احتمال موفقیت در رسیدن به رشته ی تحصیلی یا شغل دوم مورد نظر خود را بیش از دانش آموزان دختر برآورد کرده اند.

عدم اندیشیدن حدود نیمی از جوانان ما (۴۵/۴۹ درصد، تقریباً با فراوانی یکسان در هر چهار گروه) به رشته تحصیلی یا مشاغلی که علی رغم برخورداری از مطلوبیت کمتر برای آنان، احتمال موفقیت بیشتری را در بر دارد، می تواند ناشی از آرزو طلبی و ایده آل گرایی، قدرت اندیشی، عدم واقع بینی و عدم برنامه ریزی صحیح آنان جهت مواجهه با واقعیتهای سخت فردی و اجتماعی باشد و یا صرفاً بی اطلاعی دانش آموزان را از رشته های تحصیلی و مشاغل موجود نشان دهد. (این تحلیل را پاسخ به سوالهای شماره ۱۰ و ۲ مورد تایید قرار می دهند). به هر حال این ویژگیها برای نوجوانان امری طبیعی و مورد انتظار است لیکن با سپری شدن دوره ی نوجوانی و ورود به حیطه ی جوانی دانش آموزان، باید بیاموزند که چگونه با واقعیتهای گاه تلخ شخصی و محیطی مواجه شوند، آنها را بپذیرند و با کسب اطلاعات همه جانبه و بر اساس اهدافی قابل قبول و به نسبت رضایت بخش برای خود و مفید به حال اجتماع برنامه ریزی کنند تا از ناکامیهای هر چه بیشتر پیشگیری نمایند. توجه به این امر یکی از اهداف این طرح آموزشی است.

بر طبق پاسخهای داده شده به سوالهای باز شماره ۵ و ۶، منعکس در جدولهای شماره ۵ و ۶ به نظر می رسد که دانش آموزان مورد تحقیق در زمینه ی مشاغل موجود ، فاقد آگاهی لازم باشند. زیرا، پاسخهای اعلام شده توسط هر چهار گروه نشان می دهد که عناوین ذکر شده، با فراوانی بیش از ۵ مورد، به مشاغلی اختصاص دارند که در جامعه از معروفیت بیشتری برخوردارند. تنوع رشته های اعلام شده، با فراوانی بیش از پنج مورد، بسیار محدودتر از رشته هایی است که فراوانی آنها از پنج مورد کمتر است. لذا می توان نتیجه گرفت که این دانش آموزان از بسیاری از مشاغل و نخصصهای موجود در جامعه بی اطلاع هستند.

جدول شماره ۵: رابطه رشته ی تحصیلی و انتخاب مشاغل در موقع انتخاب رشته ی تحصیلی دوره ی دبیرستان و اکنون (سال سوم دبیرستان) برای دانش آموزان پسر و دختر رشته ی تجربی

مشاغل	فراوانی مشاغل مورد نظر دختران رشته علوم تجربی		فراوانی مشاغل مورد نظر پسران رشته علوم تجربی	
	به هنگام ورود به دبیرستان	اکنون	به هنگام ورود به دبیرستان	اکنون
پزشکی	۱۲۱	۱۱۹	۱۲۴	۱۰۲
دبیری	۵۶	۹۳	۷	۱۸
داروسازی	۳۴	۳۵	۱۵	۳۱
مامایی	۳۴	۲۴	—	—
دندان پزشکی	۳۳	۴۵	۱۶	۴۰
پرستاری	۲۷	۳۸	—	۳
مترجمی	۱۰	۱۸	—	۶
روان پزشکی	۹	—	—	—
کارمند صدا و سیما	۹	۱۰	—	—
تکنسین اطاق عمل	۵	۵	—	۲
زیست شناسی	۴	۵	—	۳

—	—	۱۶	۴	کارمند ساده
۵	—	—	۲	مهندسی کشاورزی
۷	—	۶	۲	مهندسی شیمی
—	—	۵	۲	(کارهای) هنری
—	—	۷	۱	آرایشگری
—	—	۱۹	—	خانه داری
۳	—	۸	—	خیاطی
۱۴	۱۴	—	—	خلبانی
۱۰	۲	—	—	افسری
—	—	۱۴	—	روان شناسی
۶	—	—	—	(کارهای) فنی
۴۸	۲۱	—	—	شغل آزاد
۱۲	۶	۱۹	۱۴	عدم تصمیم گیری
۳۸	۱۹	۳۲	۱۲	بی جواب
۱۰	۱۶	—	—	فقط ادامه تحصیل

شیراز، نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۶: رابطه رشته ی تحصیلی و انتخاب مشاغل در موقع انتخاب رشته ی تحصیلی دوره ی دبیرستان و اکنون (سال سوم دبیرستان) برای دانش آموزان پسر و دختر رشته ی ریاضی - فیزیک

مشاغل		فراوانی مشاغل مورد نظر دختران رشته ریاضی فیزیک		فراوانی مشاغل مورد نظر پسران رشته ریاضی فیزیک	
		به هنگام ورود به دبیرستان	اکنون	به هنگام ورود به دبیرستان	اکنون
پزشکی	۹۸	۶۵	۷۸	۵۰	
مهندسی	۶۷	۷۰	۵۹	۶۹	
مهندسی کامپیوتر	۳۲	۱۹	۵۶	۳۶	
دبیری	۲۹	—	۵۵	۱۰	
دندان پزشکی	۱۸	۳	۳۵	۱۰	
ریاضی دان	۱۳	—	۱۰	—	
مهندسی الکترونیک	۱۰	—	۲۲	۴۶	
داروسازی	۸	—	۲۴	—	
مامایی	۴	—	۲۵	—	
مهندسی شیمی	۳	۲	۱۶	۹	
فیزیک اتمی و کاربردی	—	—	۱۲	—	
معماری	۴	—	۷	—	
روان شناسی	۳	—	۵	—	
مهندسی راه و ساختمان	۳	۴	۴	۹	
مهندسی برق	—	۴۴	۵	—	
مهندسی عمران	—	۲۹	—	۴۰	
مهندسی صنایع	—	—	—	۶	
مهندسی مکانیک	—	۱۵	—	۲۴	

۷	-	۸	-	کارمند
۲۴	۸	-	-	شغل آزاد
۱۱	۹	۱	-	خلبانی
-	-	۶	۱	مترجمی
-	-	۵	-	کارمند صدا و سیما
۱۱	۱۱	۵	۵	عدم تصمیم گیری
۳۱	۱۶	۲۵	۵	بی جواب
۹	۴	-	-	فقط ادامه ی تحصیل

چنان که فراوانیها نشان می دهند، مشاغل گروه پزشکی در بین دانش آموزان رشته ی علوم تجربی، حتی ریاضی - فیزیک، بالاخص گروه دختران، از محبوبیت زیادی برخوردارند. اما، نگاهی کوتاه به آمار داوطلبان شغل پزشکی، به سهولت، عدم توفیق اکثریت آنان را محرز می سازد. اگر ۱۲۶ مورد بی جواب و ۴۷ پاسخ حاکی از عدم تصمیم گیری در سال سوم دبیرستان را از مجموع ۱۰۰۰ پاسخ کم کنیم خواهیم دید که از ۸۲۷ نفر ۳۴۹ نفر یعنی ۴۲٪ افراد طالب شغل پزشکی بوده اند. با توجه به ظرفیت محدود دانشگاههای ما، بویژه برای رشته ی پزشکی، و این تقاضای زیاد، صرف نظر از تنوع استعدادها، شکی باقی نمی ماند که این هدف شغلی برای بسیاری از جوانان ما غیر واقع بینانه است و ناگزیر آنها را با ناکامی مواجه خواهد ساخت.

این تحلیل، در مورد سایر مشاغل به ظاهر برخوردار، از جایگاه بالای اجتماعی، مثل رشته های مختلف مهندسی هم صادق است. انتخابهای محدود دانش آموزان که حاکی از عدم انعطاف پذیری آنان در برنامه ریزی تحصیلی- شغلی است (چنان که در پاسخ به سوال شماره ی ۹ هم ملاحظه شد، که حدود نیمی (دقیقا ۴۵/۴۹٪) از محصلین به رشته ی تحصیلی یا شغل دومی برای خود نیندیشیده اند)، نوجوانان ما را خلع سلاح و بی دفاع پس از فراغت از دبیرستان در معرض يك بحران روانی - اجتماعی قرار خواهد داد. نگارنده معتقد است که این عدم انعطاف پذیری ناشی از عدم آگاهی مکفی از واقعیتهای شخصی و اجتماعی (خودشناسی و محیط شناسی) است. به عبارت دیگر، مقصر اصلی، نظام آموزشی است که نوجوانان و جوانان ما را در درك وجودی خویش (شناخت استعدادها، تواناییها، انگیزه ها، ...) و واقعیتهای محیطی (امکانات

مختلف تحصیلی و شغلی موجود و سازگار با ویژگیهای فردی آنان یاری ننموده است و آنان را این گونه بی سلاح در جامعه بی این چنین پیچیده و پر مشکل رها ساخته است. اندکی توجه به درصد بالای پاسخهای حاکی از عدم تصمیم گیری و موارد بی جواب (۱۷/۳٪) در سال سوم دبیرستان، یعنی تنها یک قدم مانده تا بلوغ شغلی- اجتماعی مورد انتظار از جوان، عدم آمادگی جوانان را برای ورود به دنیای بزرگ سالان آشکارتر، و جرم ما مسؤولین آموزشی را سنگین تر می سازد. احساس این درد بزرگ و این مسؤولیت خطیر، انگیزه ی اصلی این تحقیق بوده است که امیدواریم بی حاصل نماند.

دانش آموزان مورد تحقیق اعلام کرده اند که مهمترین خدماتی که مدرسه می تواند ارائه دهد تا به آنها در انتخاب رشته ی تحصیلی یا شغل کمک کند به ترتیب زیر است:

۱) افزودن امید ورود به دانشگاه از طریق آشنا سازی با مسایل کنکور ، برگزاری امتحانات تستی مشابه کنکور و دایر نمودن کلاسهای تقویتی با استفاده از معلمین با تجربه و دلسوز.

۲) ارائه ی اطلاعات کافی در مورد رشته های تحصیلی، شرایط و نحوه ی ادامه تحصیل در آنها به صورت مکتوب.

۳) اختصاص دادن يك ساعت مشخص کلاسی، جهت ارائه ی اطلاعات تحصیلی- شغلی (موارد ۱ و ۲) و پاسخگویی به پرسشها و نیازمندیهای دانش آموزان در این موارد.

۴) کمک در زمینه ی شناخت هرچه بیشتر تواناییها، رغبتها، استعدادها و امکانات شخصی- محیطی
 ۵) ایجاد علاقه و رغبت تحصیلی- شغلی با ارائه ی آگاهی از رشته های تحصیلی یا شغلی ناشناخته برای محصلان.

۶) ارائه ی کتبی اطلاعات شغلی در زمینه ی مزایا و محدودیت مشاغل، شرایط ورود، میزان درآمد و ترفیع، مشکلات و نیازمندیهای کاری-چشم انداز بازار کار و یا نیاز جامعه به این مشاغل در آینده

۷) ارائه خدمات مشاوره یی در امور مختلف تحصیلی- شغلی، گوش دادن به مسایل و مشکلات زندگی دانش آموزان و هدایت آنان در جهت برخورداری بهتر از امکانات شخصی- محیطی خویش

سایر خدماتی که مدرسه می تواند در زمینه ی مسایل تحصیلی- شغلی به محصلین ارائه دهد، لیکن به گمان آنها از اولویت کمتری نسبت به موارد فوق برخوردار است، در نمودار شماره ۳ مشخص گردیده است.

بررسی پاسخهای ۴۹۶ دانش آموز پسر نشان می دهد که ۶۷/۹۴ درصد آنها از طریق طرح کاد

نتوانسته اند به اهداف تحصیلی- شغلی خود نزدیکتر شوند. همچنین از ۴۹۱ دانش آموز دختر ۸۴/۹۲ درصد ابراز داشته اند که طرح کاد نتوانسته است آنها را به اهداف تحصیلی- شغلی خود نزدیکتر سازد (نمودار شماره ۷).

در تایید نظر فوق در سوال دیگری ۶۷/۹۰ درصد از دانش آموزان پسر و ۸۴/۹۱ درصد از دانش آموزان دختر (یعنی دقیقا همان تعداد از دانش آموزان) اذعان داشته اند که هدف تحصیلی- شغلی آنها با کارورزی ایشان در طرح کاد ارتباطی ندارد. محاسبه آزمون مجذور کای نشان می دهد که بین پاسخهای دانش آموزان پسر رشته های علوم تجربی و ریاضی فیزیک تفاوت معنی دار وجود ندارد. لیکن طبق جدول شماره ۷ بین پاسخهای دانش آموزان دختر رشته علوم تجربی و ریاضی فیزیک تفاوت معنی دار است.

جدول شماره ۷: رابطه رشته ی تحصیلی و کارورزی دختران در طرح کاد فراوانی پاسخهای داده شده

۲۴۰	۱۸۷	۵۳	علوم تجربی
۲۲۴	۲۲۴	۲۰	ریاضی فیزیک
۴۸۴	۴۱۱	۷۳	جمع

$$X^2 = ۱۷/۱۵ \quad \text{با } df = ۱ \quad \text{در سطح } ۰/۰۰۱$$

دانش آموزان دختر رشته ی علوم تجربی فعالیتهای طرح کاد را با اهداف تحصیلی- شغلی خویش کمی بیشتر مرتبط دانسته اند. شاید بتوان امید بیشتر دانش آموزان رشته ی ریاضی- فیزیک را برای ورود به دانشگاه و استخدام بیانگر این امر دانست.

در مجموع، بالاتر بودن درصد پاسخهای منفی دانش آموزان دختر هر دو رشته نسبت به دانش آموزان پسر را می توان امری طبیعی و قابل انتظار دانست. زیرا طرح کاد دختران به آموزش رشته های معین و محدود اختصاص دارد.

دانش آموزان مورد تحقیق اعلام داشته اند که به منظور کسب اطلاعات بیشتر در مورد رشته ی تحصیلی یا شغل آینده ی خود علاقمندند به ترتیب الویت با افراد نامبرده در نمودار شماره ۴ مصاحبه یا مشورت نمایند. حدود نیمی از دانش آموزان پاسخ دهنده، با این که در حال حاضر فردی بنام مشاور تحصیلی- شغلی در

مدارس خدمت نمی کنند، مسؤلیت آموزش مسایل تحصیلی - شغلی را در درجه اول متوجه این افراد دانسته اند. چنان که نمودار شماره ۵ نشان می دهد. معلمین دومین گروهی معرفی شده اند که می توانند در این امر ذیصلاح باشند. نقش والدین در هدایت تحصیلی- شغلی دانش آموزان پسر، صرف نظر از جنسیت، برای دانش آموزان رشته ریاضی- فیزیک، کمتر از دانش آموزان دختر بوده است (پاسخ پسران رشته ی ریاضی- فیزیک و علوم تجربی به ترتیب ۷/۵۵٪ و ۱۱/۸۸٪ و در مقابل، پاسخ دختران رشته ی ریاضی- فیزیک و علوم تجربی ۱۱/۲۷٪ و ۱۴/۷۷٪ بوده است). این پاسخها با داده های سوال شماره ۲ پرسش نامه همخوان است. درصدهای اختصاص یافته به اشخاص دیگر، از جمله مربیان پرورشی و مربیان طرح کاد بسیار ناچیز است. اگر چه نقش مربیان طرح کاد در میان پسران نیز از درصد پایینی برخوردار است (گروه تجربی پسران ۷/۲۶ درصد و ریاضی- فیزیک ۶/۹۲ درصد)، اما این میزان از پاسخهای دانش آموزان دختر بیشتر است (گروه تجربی دختران ۱/۱۴ درصد و ریاضی - فیزیک ۲/۱۸ درصد). پاسخهای داده شده به این سوال (سوال شماره ۱۵) که از پیشنهاد این پروژه یعنی: «آموزش مسایل تحصیلی- شغلی توسط مشاورین کار آزموده و تحصیل کرده»، حمایت کرده، ضرورت هر چه بیشتر راهنمایی تحصیلی- شغلی را آشکار می سازد.

دانش آموزان مورد تحقیق در مجموع بیش از ۴۴ مرکز علمی و موسسه تحقیقاتی، صنعتی، اجتماعی، اداری... را ذکر کرده اند که علاقمندند در ارتباط با رشته ی تحصیلی یا شغل آینده خود از آنها بازدید نمایند. این امر نشانگر عدم آشنایی دانش آموزان ما با نهادهای مختلف جامعه، آگاهی کم آنها از مراکز تحصیلی- شغلی و نمایانگر تشنگی و نیاز آنها به این علم و آگاهی است. ضمناً عدم توفیق برخی از مدارس را که کوشیده اند از طریق بازدیدهای متفرقه به این نیاز پاسخ گویند، نشان می دهد.

از هزار دانش آموز پاسخ دهنده، ۶۷۰ نفر هیچ گونه پیشنهادی در مورد چگونگی بالا بردن سطح آگاهی تحصیلی - شغلی جوانان ارائه نداده اند. پیشنهادهای ارائه شده هم، محدود، غیر ابتکاری و اکثراً منحصر به ذکر مواردی می باشد که در پرسش نامه آمده است. این امر مشخص می سازد که بسیاری از محصلین ما از شیوه های گوناگون کسب اطلاعات تحصیلی- شغلی آگاهی لازم را ندارند و در این وادی پیر و مرشدی راه پیموده را طلب می کنند. مع ذلک راه حل های ارائه شده با فراوانی پنج مورد و بالاتر به شرح زیر است:

فراروانسی	پیشنهادهای دانش آموزان، جهت افزایش آگاهی تحصیلی- شغلی جوانان
۵۰	۱) استفاده از دبیران مجرب
	۲) تشکیل کلاسهایی که به دانش آموزان علاقمند اطلاعات کافی بدهد و با آنها
۴۹	در زمینه ی مشاغل مختلف و مزایا و محدودیتهای هر يك بیشتر گفتگو کند.
	۳) استفاده از مشاورین مجرب در دوره ی راهنمایی و قبل از انتخاب رشته، جهت
۳۲	شناخت ذوق و استعداد دانش آموزان و هدایت آنها به رشته ی تحصیلی یا شغلی که توانایی ادامه آن را دارند.
۱۸	۴) آگاه کردن دانش آموزان از رشته های مختلف دانشگاهی .
۱۸	۵) حذف طرح کاد و اختصاص ساعتی در هفته به جای آن برای دادن آگاهی تحصیلی - شغلی به دانش آموزان.
۱۳	۶) بازدید از مراکز صنعتی و خدماتی مختلف جهت آشنا شدن با رشته های شغلی گوناگون .
۱۲	۷) استفاده از سخنرانان مختلف هرچند وقت یکبار به منظور آشنا کردن دانش آموزان با دانشگاهها.
۱۰	۸) تقویت روحیه ی دانش آموزان در جهت رشد تواناییهای آنها در مورد شغلهای مختلف .
۹	۹) علاقمند کردن دانش آموزان به درس خواندن و ارزش نهادن به نظرات آنها
۶	۱۰) استفاده از رادیو و تلویزیون جهت آشنا کردن دانش آموزان با دنیای کار و تحصیل .
۵	۱۱) انتخاب مراکز صحیح آموزش طرح کاد توسط مربیان .
۵	۱۲) تشکیل کلاسهای تقویتی کنکور
۵	۱۳) تشکیل مرکزی متشکل از وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم و وزارت کار به منظور ارائه اطلاعات کافی در مورد مکان و انواع مشاغل .

سراپتام، اعلام آمادگی و استقبال ۷۸/۳ درصد از دانش آموزان مورد بررسی (نمودار شماره ۶)، جهت شرکت در يك دوره ی آموزشی کوتاه مدت، در زمینه ی راهنمایی تحصیلی- شغلی، مبین نیاز مبرم محصلین به این آموزش و بیانگر این واقعیت است که تاکنون اقشار یا نهادهای دیگر جامعه نتوانسته اند پاسخگوی این نیاز ضروری باشند و دانش آموزان را از سرگردانیهای انتخاب رشته تحصیلی یا شغل رهایی بخشند.

بدیهی است تداوم این امر، یعنی عدم توجه و پاسخگویی به نیازهای مطرح شده در این پرسش نامه، توسط نهاد مدرسه، برافت هر چه بیشتر و بازدهی هرچه کمتر آموزش و پرورش خواهد افزود و جز زیان برای فرد و برای جامعه در بر نخواهد داشت.

پیشینه ی تحقیق: ^۱

توجه به هدایت شغلی نوجوانان و یاری دادن به دانش آموزان در انتخاب رشته ی تحصیلی یا شغل آتی خود در قالب يك برنامه ی سیستماتيك آموزشی در ایران، تاکنون سابقه نداشته است. در حالی که یکی از اهداف ضمنی و مهم مدرسه، کمک به محصلین در آماده شدن برای زندگی شغلی و اجتماعی است این امر در آمریکا، که در حقیقت مؤسس خدمات راهنمایی و مشاوره به صورت امروزی است، از اوایل قرن نوزدهم به طور رسمی- به عنوان یکی از اهداف مهم مدرسه - بصور گوناگون مدنظر بوده است. با توجه به پیشرفتهای چشمگیر يك قرن اخیر ایالات متحده، در زمینه مسایل تعلیم و تربیت، طبعاً یکی از پیشرفته ترین نظامهای هدایت تحصیلی- شغلی را هم در این کشور می توان یافت؛ به گونه یی که می توان گفت هر منطقه ی آموزشی برای خود تحقیقات و برنامه ریزیهای جداگانه یی را در این مورد انجام داده و بر اساس آن نظام آموزشی خاص خود را در هدایت تحصیلی- شغلی دانش آموزان بکار می گیرد. کلیه دبیرستانها از وجود مشاور تحصیلی- شغلی تحصیل کرده برخوردارند. به علاوه، تکنولوژی آموزشی پیشرفته و استفاده از کامپیوترها نیز نقش موثری در پیشگیری از سرگردانیهای تحصیلی- شغلی محصلین ایفا می کنند.

در جامعه ی ما، تنها در دو دهه اخیر فعالیت های طرح کاد (کار و دانش) در دبیرستانها و اجرای برنامه هایی چون هفته ی مشاغل، که معمولاً در اردیبهشت ماه در مدارس راهنمایی برگزار می شود، و بازدیدهای متفرقه یی که دانش آموزان در زمینه ی دروسی مثل حرفه و فن دارند، از جمله فعالیتهای محدودی است که در جهت آشناسازی دانش آموزان با دنیای کار صورت گرفته است.

از سال ۱۳۵۰، که نظام آموزشی، از شش سال دوره ی دبیرستان و دو دوره ی سه ساله ی دبیرستان به پنج سال دوره ی دبستان، سه سال دوره راهنمایی و چهار سال دوره دبیرستان تغییر یافت، در مقطع راهنمایی افرادی تحت عنوان «مشاور راهنما» در مدارس راهنمایی بکار پرداختند. از جمله وظایف این مشاورین کمک به محصلین سال آخر این دوره در انتخاب رشته ی تحصیلی دوره ی دبیرستان بود. اما، از آن جا که به دلایل

گوناگون، که ذکر آن از حوصله ی این رساله خارج است (نگارنده در مقاله یی دیگر، تحت عنوان: «خدمات راهنمایی و مشاوره را چگونه احیا سازیم». این دلایل را بررسی نموده است)^۲، این اشخاص تخصص و صلاحیت علمی کافی برای این امر کسب نکرده بودند و يك برنامه ی متشکل، همه جانبه و آزموده شده جهت اجرا در اختیار نداشتند، رسالت آنان چنان که باید جامعه ی عمل نپوشید و این برنامه بکلی در سال ۱۳۵۸ ملغی گردید. اکنون هم که در آستانه ی احیای مجدد این خدمات در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران هستیم، به اعتقاد نگارنده هنوز خلا گذشته پر نگشته و نقطه ضعفهای بنیادین برنامه ی قبل همچنان وجود دارد. به عبارت دیگر، علی رغم توجه به آموزش هر چه بهتر مشاوران و جبران کمبودهای علمی گذشته، مسؤولین به آنچه که به نظرمی رسد بیش از همه حائز اهمیت باشد، یعنی انجام تحقیقات متعدد، وسیع و همه جانبه در مورد نیازها، برنامه ریزی بر اساس این نیازها، آزمون ارزشیابی، تجدید نظر، اصلاح و توسعه و سپس بکارگیری این برنامه ها، نپرداخته اند.

آنچه نگارنده را موظف ساخت که بدین تلاش دست بزند، احساس این نیاز و ضرورت و اهمیت مساله ی تحقیق و برنامه ریزی در احیای خدمات راهنمایی و مشاوره بود. امید است حمایت از این اندیشه و گسترش این اقدام اولیه توسط مسؤولین محترم آموزش و پرورش، که بدون شك از امکانات و اقتدار بیشتری جهت حمایت یا توسعه ی این قبیل برنامه ها برخوردارند، در کمک به مدارس، جهت ایفای نقش هدایتی خود در رشد تحصیلی-شغلی نوجوانان و جوانان، موثر واقع گردد.

چنان که اشاره شد، یکی از دلایل مهم عدم توفیق برنامه ی راهنمایی و مشاوره قبلی، عدم توجه لازم به تحقیق، پژوهش و برنامه ریزی بود. از این جهت، جز معدودی تحقیق دانشجویی، بصورت رساله های دانشجویان دوره ی کارشناسی ارشد،* پژوهش گسترده و چشم گیری که توسط ارگانهای مختلف آموزشی و پژوهشی انجام گیرد مشاهده نمی شود.

البته، باید متذکر شد که دفتر برنامه ریزی راهنمایی که تحت عنوان دفتر کل آموزش راهنمایی در بهمن ماه ۱۳۴۷ تاسیس شد، به فعالیتهایی، از جمله تربیت معلم برای دوره تحصیلی راهنمایی و تالیف کتابهای درسی جدید، پرداخت. نیز جزواتی (بروشورهای شغلی) جهت معرفی مشاغل تهیه نمود تا در مدارس راهنمایی مورد استفاده دانش آموزان قرار گیرد. این اقدام اگر چه می توانست موثر باشد، ولی از وجود يك برنامه ی همه جانبه و متشکل که به طور سامانمند و رسمی همه دانش آموزان را در برگیرد فاصله بسیار داشت.

در سالهای اخیر، آموزش کاد، بالاخص در مورد پسران (بنابر تحقیقات انجام شده توسط دفتر آموزش کاد) تا حدودی در آشنا ساختن دانش آموزان با دنیای کار موفق بوده است. اما، این برنامه در مورد دانش آموزان پسر و دختر اهداف متفاوتی را دنبال می کند. هدف طرح کاد دختران آماده سازی آنها برای مسؤلیتهای مادری و خانه داری است و ظاهرا در زمینه ی هدایت تحصیلی- شغلی رسالتی ندارد. به علاوه، در حل مسائل تحصیلی- شغلی دانش آموزان پسر هم، بر طبق گزارش قسمت اول این تحقیق، موفقیت چندانی نداشته است.

طرح ریزی محتوای آموزشی درس: «آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی- شغلی»

به منظور پاسخگویی به نیازمندیهای دانش آموزان (ماخوذ از پرسش نامه اولیه تحقیق) در زمینه اطلاعات و مهارتهای لازم جهت اخذ تصمیمات آگاهانه تحصیلی - شغلی برنامه یی فشرده در قالب ده جلسه مشاوره گروهی دو ساعته تدوین گردید. سه هدفهای اصلی این آموزش عبارتند از: (۱) آشنایی بیشتر دانش آموزان با تواناییها و رغبتها، استعدادها، نیازهای فردی، ارزشها و دیگر خصوصیات شخصیتی خویش؛ (۲) شناخت بیشتر امکانات محیطی موجود برای هر دانش آموز در راستای رشد و پیشرفت بیشتر و برنامه ریزی تحصیلی - شغلی بهتر؛ (۳) کسب مهارتهای تصمیم گیری با تاکید بر تصمیمات تحصیلی- شغلی.

جلسات درس به شیوه ی گام به گام با تبیین اهداف رفتاری برای هر جلسه، تستها، چک لیستها، تمرینات لازم برای رسیدن به این اهداف، ترسیم عینی و دقیق چگونگی تعامل بین مشاور (رهبر جلسه) و مراجعان (دانش آموزان)، تعیین تکالیف خواندنی عملی و تحقیقات خارج از هر جلسه به منظور تقویت یادگیری دانش آموزان، تنظیم گردیده است. این دروس در گزارش جامع تحقیق در معاونت محترم پژوهشی دانشگاه الزهراء «س» موجود است. شیوه ی ارائه ی درس به صورت مشاوره ی گروهی (با تعداد حداکثر ۲۰ دانش آموز) و توأم با مشاهده ، بازدید از مراکز تحصیلی- شغلی و تحقیق دانش آموزی است. ارزشیابی از آموخته های دانش آموزان به صورت pre-post test صورت می گیرد. اطلاعات بیشتر مربوط به این واحد درسی را در بخش نامه ی آموزش و پرورش تحت عنوان ویژگیهای عمده درس «برنامه ریزی تحصیلی- شغلی» ملاحظه فرمایید. وسایل کمک آموزشی تهیه شده برای این درس عبارتند از: تهیه يك فيلم ۴۵ دقیقه ای ، ۶ مجله فرهنگنامه تحصیلی- شغلی. ۵ مجله شرح حال زندگی شغلی، ترجمه سه سیاهه (هالند^۳، آلپورت^۴، A.V.L)

و خانم رو^۵، تهیه چهار چك لیست در رابطه با خود ارزیابی بنامهای (رغبت های شما، نقاط قوت شما، شخصیت شما، ارزشهای شما و شما در يك صفحه)، مجلات سازمان امور اداری و استخدامی کشور در رابطه با طبقه بندی مشاغل، يك فرم مصاحبه شغلی که توسط دانش آموزان انجام می شود، چندین گزارش از مصاحبه های شغلی انجام شده، بروشورهای تحصیلی- شغلی تهیه شده توسط دانشجویان دانشگاه الزهرا، دفترچه های کنکور، مجلدات کمیته های تخصصی انقلاب فرهنگی در رابطه با رشته های تحصیلی دانشگاهی، مقالات و مطالب خواندنی متناسب با هر جلسه.

بسط روشهای ارزشیابی کیفی و کمی

جهت ارزشیابی برنامه ی آموزشی طرح ریزی شده از دو پرسش نامه استفاده شد:

- ۱) پرسش نامه یی متشکل از ده سوال بسته که سه سوال آن يك گزینه باز داشت. این پرسش نامه که ما را از نحوه ی برنامه ریزی و اولویتهای تحصیلی- شغلی دانش آموز، میزان اطلاعات و آگاهیهای تحصیلی- شغلی او، میزان درك وی از تواناییها، رغبتها، ارزشها و سایر خصوصیات شخصی، ایده آلهای و اهداف قابل حصول او مطلع می ساخت، در ابتدا و انتهای جلسات آموزشی توسط هر دانش آموز تکمیل گردید و معیار سنجش ما برای تغییراتی بود که برنامه در رفتار دانش آموز و به عبارت دیگر اطلاعات وی ایجاد می نمود.
- ۲) پرسش نامه یی متشکل از ۹ سوال باز در رابطه با سودمندی و جذابیت اهداف و مطالب ارائه شده، نحوه ی بهبود آنها، عملکرد رهبر و عوامل رضایت مندی و نارضایتی دانش آموزان از هر جلسه. این پرسش نامه در پایان هر جلسه ی درس به دانش آموزان ارائه می شد و نتایج ارزشیابیها در اصلاح و تجدید نظر برنامه برای مرحله ی دوم آزمون منظور می گردید.

مرحله ی اول آزمون تجربی برنامه

برای ده درصد از کسانی که به آخرین سوال پرسش نامه اولیه ** پاسخ مثبت داده بودند (۷۸/۱۳٪ دانش آموزان)، با انتخاب تصادفی طبقه بندی شده بر اساس جنس و معدل، از طریق پست دعوت نامه ی شرکت در جلسات ارسال گردید. از این عده که بیش از دوبرابر تعداد مورد نیاز (۱۶ پسر و ۱۶ دختر برای تشکیل دو گروه مجزا) بودند، به علت اشتغال دانش آموزان به آماده نمودن خود برای شرکت در امتحانات

کنکور، فقط ۱۸ نفر، ده پسر و هشت دختر، جهت ثبت نام مراجعه کردند. به دلیل این محدودیت مرحله ی اول آزمون برنامه با يك جلسه مختلط از دانش آموزان مذکور تشکیل گردید. این عدد هم به دلیل نزدیکی امتحانات کنکور و بالا رفتن اضطراب محصلین تا هفته سوم به نه نفر تقلیل یافتند. نیز جلسات آخر به عوض دو جلسه دو ساعته در هر دوازده هفته، بنا به تقاضای دانش آموزان به صورت چهار ساعت متوالی، با پانزده دقیقه استراحت و تغذیه، در يك روز هفته برگزار گردید.

علیرغم این محدودیتها استقبال دانش آموزان از برنامه بسیار پرشور بود. ارزشیابی آنان از این برنامه حاکی از تازگی آن در رابطه با نحوه ی اداره ی جلسات بصورت میزگرد، مشاوره گروهی و تعامل بین دانش آموزان و یادگیری آنها از یکدیگر، محتوای برنامه؛ تستها چک لیست ها، فیلم ، فرهنگنامه ، دعوت از يك پرسنل فرماندهی کل قوا جهت توضیح مشاغل نظامی برای پسران و شرح حالهای زندگی شغلی بود که با رغبت توسط دانش آموزان مطالعه می شد و بسیار مفید ارزشیابی گردید.

در مجموع برنامه توسط گروه تجربی اول اگر چه بسیار فشرده و ناقص اجرا شد بسیار سودمند، جالب و نوین ارزشیابی گردید. این مرحله ی آزمون در اطاق سمعی و بصری دانشگاه الزهراء «س» توسط خود محقق اجرا گردید. کمبود وقت، فشردهگی برنامه و کمی تعداد دانش آموزان از اهم مشکلات این مرحله ی اجرایی بود. با این همه هیچ يك از شرکت کنندگان در این مرحله نظر منفی نسبت به کل برنامه نداشت بلکه همگان آن را مفید و ضروری ارزشیابی نمودند.

مرحله دوم آزمون تجربی برنامه تال جامع علوم انسانی

در اجرای این مرحله از سنجش برنامه با برخورداری از همکاری فعال و صادقانه یکی از مسؤولین محترم طرح کاد منطقه، جناب آقای پروانه گهر، چهار تن از مریبان محترم و علاقمند طرح کاد منطقه با اهداف و روشهای تحقیق آشنا شدند. این گروه تحت سرپرستی آقای پروانه گهر طی يك ثلث برنامه را در جوف فعالیتهای طرح کاد خود بر روی دانش آموزان کلاس خویش اجرا نمودند. در اجرای این برنامه، علی رغم اعلام آمادگی منطقه جهت هرگونه همکاری ممکن ، با مشکلات و محدودیتهای فراوانی از جمله مجتمع نبودن دانش آموزان پسر درس طرح کاد در يك کارگاه واحد ، کمبود وقت و اجرای برنامه بصورت جنبی، عدم امکان اجرای برنامه بصورت مستقل با دارا بودن زمان و مکان خاص خود به علت پر بودن برنامه های درسی و ساعات

رسمی دانش آموزان، عدم موافقت مسئولین با اجرای برنامه در خارج از ساعت مدرسه، کمبود امکانات سمعی و بصری از جمله تلویزیون و ویدئو برای نمایش فیلم به تمام گروههای مورد آزمایش، حجیم بودن محتوای آموزشی و کمبود امکانات جهت تکثیر فرهنگنامه ها، تستها و سایر مواد آموزشی مشکل حمل و نقل و توزیع آنها و غیره اجرای برنامه در مجموع با رضایت مطلوب همراه نبود.

به علت مجتمع بودن دانش آموزان دختر درس طرح کاد در مدرسه و شاید علاتمندی و پایداری بیشتر مریبان زن، برنامه با دانش آموزان دختر با نظم بیشتری پیش رفت و موفق تر بود. از چهار گروه مورد نظر فقط يك گروه ۳۷ نفری موفق بدیدن فیلم شدند. این فیلم که با کمبود امکانات مالی و تلاش بسیار در طول برنامه تهیه شد، شامل دو قسمت می باشد. در قسمت اول، از طریق مصاحبه با دانش آموزان پسر و دختر منطقه ۱۲، مشکلات انتخاب رشته ی تحصیلی- شغلی آنان و نیازمندیها و خواسته هایشان در حل این مشکلات، از زبان خودشان به تصویرمی آید قسمت دوم فیلم به معرفی يك شغل (تکنسین اطاق عمل) می پردازد. هدف از تهیه قسمت دوم ارائه ی الگویی جهت معرفی مشاغل از طریق فیلم و تشویق نهادهای ذیربط برای تهیه نمونه هایی دیگر است. ۷۵/۶٪ از دانش آموزانی که فیلم را مشاهده کردند برداشتی حاکی از تشکر و سودمندی داشتند. ۵۱/۳۱٪ آنرا خیلی موثر و بسیار خوب و ۲۴/۳٪ آنرا مفید و خوب ارزشیابی نمودند. اکثرا تقاضای فیلمهای بیشتر در زمینه ی مشاغل دیگر را داشتند. هیچیک از مشاهده کنندگان نسبت به فیلم نظر منفی ابراز نکرده بود، لیکن ۲۴/۳٪ معتقد بودند که بهتر است این فیلمها قبل از انتخاب رشته ی دبیرستانی، در سال سوم راهنمایی، به آنها نشان داده شود. دو دانش آموز پیشنهاد کرده بودند که فیلم در هفته مشاغل به همه بچه ها نشان داده شود زیرا مطمئن اند تاثیری را که بر روی آنها داشته بر روی دیگر دانش آموزان هم خواهد گذاشت و موجب راهنمایی آنان خواهد شد. دانش آموزی نوشته بود: از نظر انتخاب شغل، مطالب ابراز شده در مصاحبه ها از زبان دانش آموزان همسال خودم و اطلاعات ارائه شده دیگر، بر من تاثیر بسیار گذاشت و ذهن خسته و خواب رفته مرا بیدار کرد. دو دانش آموز دیگر مصاحبه با افراد حقیقی مختلف را در فیلم مفید دانسته و آن را کمک بزرگی به افزایش آگاهی و رشد فکری دانش آموزان دانستند. عده یی خواستار نمایش این فیلم از طریق تلویزیون شدند تا عده ی بیشتری بتوانند از آن استفاده کنند. دانش آموزی نوشته بود که فیلم، تصورات کاذب را از ذهن او دور نموده است، دیگری پیشنهاد کرده بود که بهتر است بعد از فیلم فرد مطلعی جهت پاسخ گویی به سوالات بیشتر آنها حضور داشته باشد. این امر حاکی از آن

است که حتی فیلم به تنهایی نمی تواند پاسخ گوی اطلاعات تحصیلی- شغلی مورد لزوم دانش آموزان باشد و وجود مشاور تحصیلی- شغلی الزامی است. سه دانش آموز پیشنهاد کرده بودند که علاوه بر فیلم پرورش و یا کتاب راهنمای مشاغل به صورت يك کتاب درسی که بچه ها باید مطالعه کنند تدوین شود. نظرات و پیشنهادهای مفید دیگری هم بود که اطاله کلام مانع از شرح گزارش کامل است لذا به همین مختصر بسنده می شود.

ارائه ی برنامه به وزارت محترم آموزش و پرورش جهت اجرا به صورت دو واحد درسی

در مجموع ارزشیابیهای کیفی و کمی حاصل از مرحله ی دوم آزمون، که به شیوه ی مرحله ی اول انجام گردید، حاکی از سودمندی و توفیق برنامه بود. بر اساس یافته های تحقیق پیشنهادهای لازم به معاونت محترم پرورشی آموزش و پرورش ، دفتر محترم فنی حرفه یی و دفتر محترم مشاوره و تحقیق بالاخص در رابطه با تهیه فیلم های شغلی، پرورشهای شغلی ، فرهنگنامه شغلی، گزینش و آموزش مشاوران و تحقیقات لازم به منظور تهیه ابزارهای مورد نیاز این درس ارائه شد.

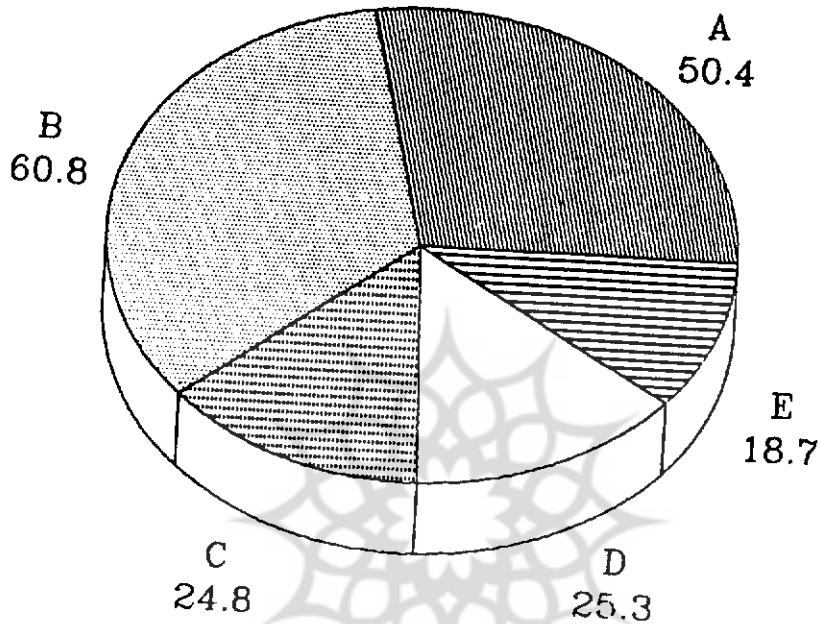
خوشبختانه این برنامه مورد استقبال وزارت محترم آموزش و پرورش قرار گرفت و به صورت دو واحد درسی برای دانش آموزان نظام جدید متوسطه تصویب گردید. همچنین اقدامات لازم جهت تهیه کتاب درسی و باز آموزی مشاورینی که مسئول تدریس آن می باشند به عمل آمد. از سوی دیگر ، در قالب یکی از طرحهای موسسه تحقیقات آموزش و پرورش که هدفش ارزشیابی کل نظام جدید آموزش متوسطه می باشد، درس آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی- شغلی مجددا مورد ارزشیابی است. پیشنهاد تحقیق این است که با گسترش و تکمیل ابزارهای آموزشی لازم برای این درس، متعاقباً اهداف آن طی پژوهش ها و برنامه ریزی های جداگانه توسعه و تکامل یابد تا در سطوح راهنمایی ، دبستان و حتی دانشگاه بتواند پاسخگوی نیازمندیهای رشد تحصیلی- شغلی فراگیران باشد. ان شاء الله

نودارها

شپړو، ښارگاه علوم انساني و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انساني

اطلاعات تحصیلی - شغلی مورد نیاز جوانان

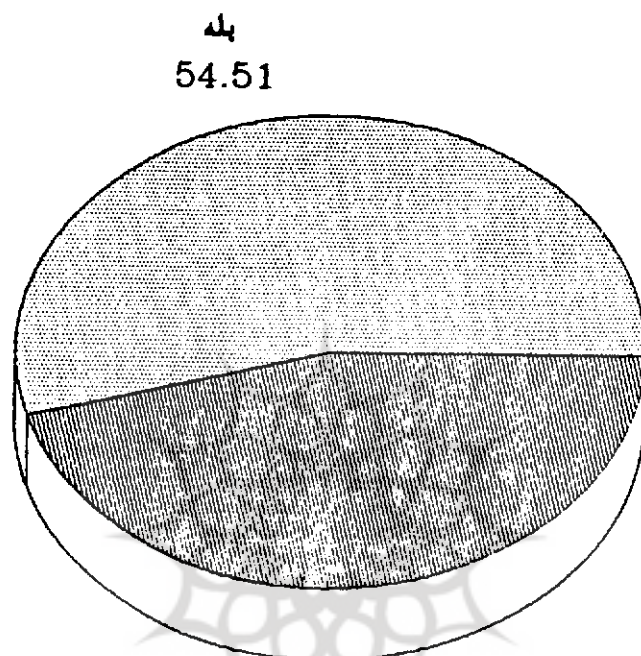

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نمودار شماره ۱

- A = شرایط ورود به کلیه رشته هایی که می توانم در آنها ادامه ی تحصیل دهم.
- B = احتمال موفقیت در کلیه رشته هایی که میتواند در آنها ادامه ی تحصیل دهم.
- C = اسامی دانشگاههایی که رشته های تحصیلی مورد نظر مرا دارند.
- D = شرایط و محلهای استخدام و ورود به شغل پس از فراغت از تحصیل دانشگاهی.
- E = وظایف شغل مورد نظر، درآمد اولیه، شرایط ترفیع، مزایا و محدودیتهای آنها.

درصد دانش آموزانی که بیش از يك رشته تحصیلی برای خود اندیشیده اند

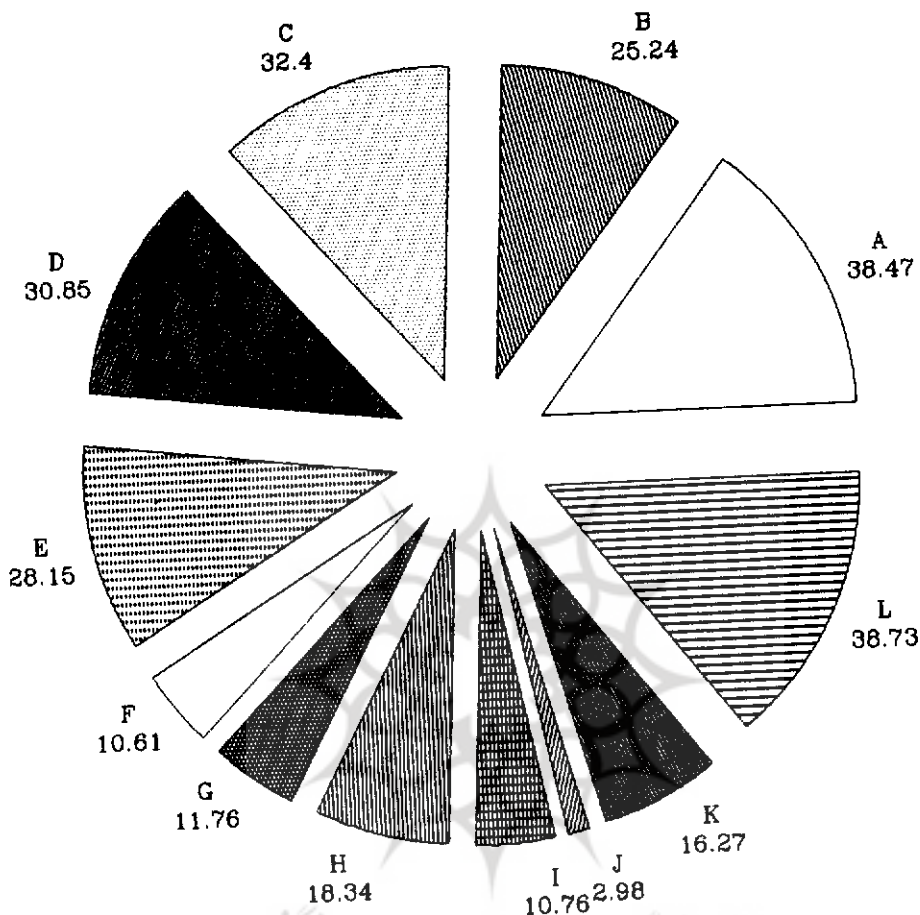
خیر

45.49

شپوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فردار شماره ۲

خدمات تحصیلی - شغلی مورد نیاز دانش آموزان

شهرت علمی و پژوهشی
شماره ۳

A = ارائه ی اطلاعات کافی در مورد رشته های تحصیلی، شرایط و نحوه ی ادامه ی تحصیل در آنها به صورت مکتوب.

B = ارائه ی کتبی اطلاعات شغلی در زمینه ی مزایا و محدودیتهای مشاغل، شرایط ورود ، میزان درآمد و ترفیع مشکلات و نیازمندیهای کاری ، چشم انداز بازار کار و یا نیاز جامعه به این مشاغل در آینده.

C = اختصاص دادن يك ساعت مشخص کلاسی جهت ارائه اطلاعات تحصیلی- شغلی (موارد A و B) پاسخ گویی به سؤالات و نیازمندیهای دانش آموزان در این موارد.

D = کمک در زمینه ی شناخت هرچه بیشتر تواناییها، علایق، استعدادها و امکانات شخصی - محیطی.

E = ایجاد علاقه و رغبت تحصیلی - شغلی با ارائه آگاهی از رشته های تحصیلی یا شغلی ناشناخته برای محصلان.

F = معرفی و شناساندن مراکز اشتغال، نیازمندیهای شغلی جدید و ارائه خدمات کاربایی.

G = ارائه آگاهی در زمینه های تحصیلی-شغلی موجود در محیط های غیر دانشگاهی.

H = ارائه خدمات مشاوره ای در امور مختلف تحصیلی- شغلی، گوش دادن به مسایل و مشکلات زندگی دانش آموز و هدایت او در برخورداری بهتر از امکانات شخصی- محیطی خویش.

I = روشن نمودن ارزش کار و تلاش - تشویق افراد به ارائه خدمتی مفید بیش از توجه صرف به پول در آوردن.

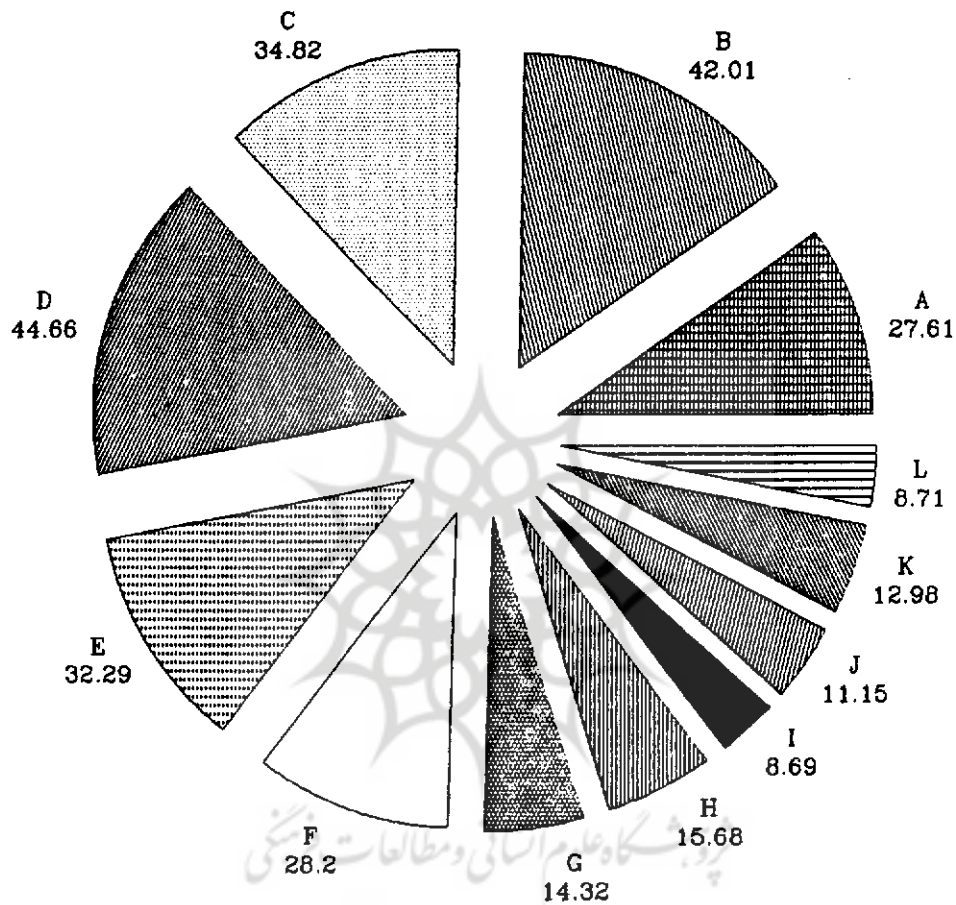
J = ممانعت از اعمال نظر والدین، معلمان، اولیا و مسؤولان دبیرستان، دوستان و سایرین در مورد انتخاب رشته تحصیلی و شغلی.

K = ممانعت از القای یاس و نومیدی به دانش آموز توسط دبیران و دیگران، روحیه دادن به وی، تشویق، ترغیب و راهنمایی او به صورت فردی، گروهی و رسانه ای.

L = افزودن امکان ورود به دانشگاه از طریق آشناسازی با مسایل کنکور، برگزاری امتحانات تستی مشابه کنکور و دایر نمودن کلاسهای تقویتی با استفاده از معلمین با تجربه و دلسوز.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مهمترین افرادی که دانش آموزان علاقمند به مشاوره تحصیلی- شغلی با آنان می باشند

نمودار شماره ۴

A = مسؤولین گزینش دانشجو.

B = افراد آگاه به مسائل تحصیلی و شرایط انتخاب رشته، در وزارت علوم و آموزش عالی.

C = تهیه کنندگان سؤالات کنکور.

D = استادانی که رشته ی تحصیلی مورد علاقه ی آنها را تدریس می کنند.

E = دانشجویان رشته ی تحصیلی مورد علاقه آنها.

F = متخصصین و صاحبان شغل یا مشاغل مورد علاقه ی آنها.

G = اعضاء خانواده.

H = معلمان با تجربه.

I = مدیر و اولیاء مدرسه.

J = دوستان همسال.

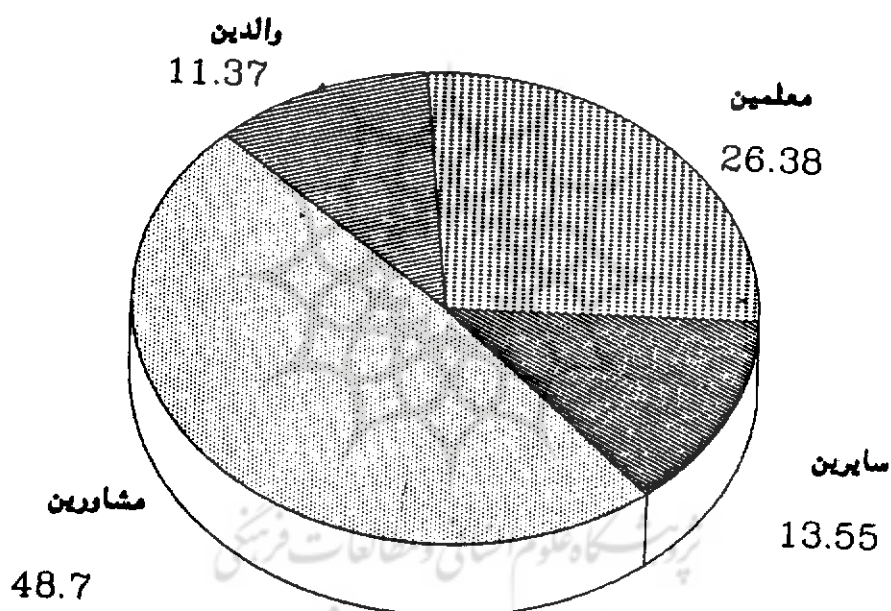
K = افرادی که در مورد رشته ی تحصیلی یا شغلی مورد علاقه آنها اطلاعاتی داشته باشند.

L = هرکسی که وقتی در باره شغل آینده با او صحبت می کنند آنها را تمسخر نکند.

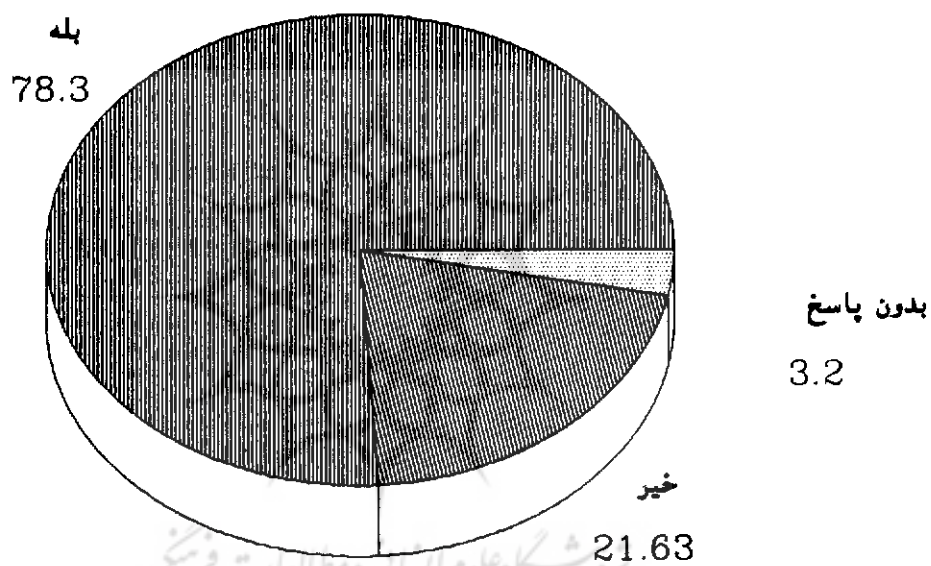
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مسؤولين ارائه ی اطلاعات تحصیلی - شغلی از دیدگاه دانش آموزان

نمودار شماره ۵

میزان تمایل دانش آموزان به شرکت در کلاسهای راهنمایی و مشاوره تحصیلی- شغلی

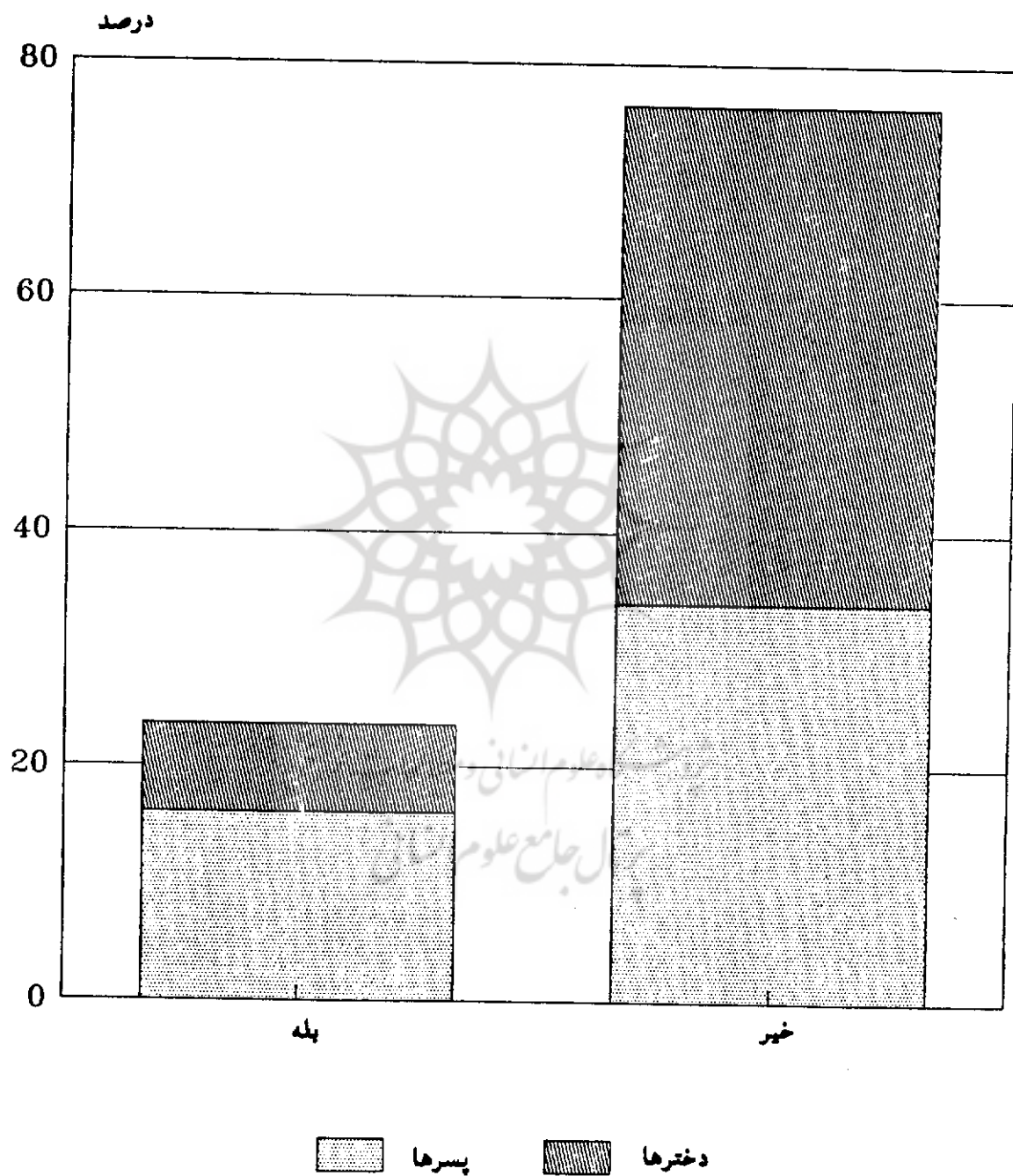

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار شماره ۶

آیا از طریق طرح کاد توانسته اید به اهداف تحصیلی - شغلی خود نزدیکتر

شوید؟

نمودار شماره ۷

★ پانوشتها:

1) Random quota sampling

۲) در این گزارش به منظور خودداری از اطاله کلام از بحث زمینه های نظری صرف نظر می شود. و صرفا پیشینه ی تحقیق مطرح می گردد. به علاتمندان تئوریهای رشد حرفه ی مطالعه ی گزارش اصلی تحقیق و منابع توصیه می شود.

۳) مجله علمی و پژوهشی دانشگاه الزهرا «س» ، سال سوم، شماره ۸ و ۷

4) John Holland, (the self-directed search)

5) Allport, vernon; Lindzey. (study of values)

6) Anne Roe; Anna Miller- Tiedeman, (Individual Career Exploration)

* از جمله این تحقیقات، پژوهش نگارنده و همکارش، سرکار خانم بتول سکوتی، در زمینه «بررسی رغبتهای شغلی جوانان» و تحقیقاتی از این قبیل است. این پژوهشها، اگر چه بسیار محدود بودند، پاره یی از نیازها را مشخص ساختند لیکن بر اساس هیچیک برنامه ریزی و اقدامی صورت نگرفت.

** چنانچه در تابستان آینده يك دوره آموزشی به مدت سه هفته در زمینه راهنمایی تحصیلی- شغلی در یکی از دانشگاهها بطور رایگان ارائه شود آیا مایل به شرکت در آن می باشید؟ بلی خیر (در صورت پاسخ مثبت جهت تماس نام و نشانی منزل - مدرسه و در صورت امکان شماره تلفن خودرا مرقوم فرمایید.)

فهرست منابع:

Gellatt, H.B., Varenhorst, Barbara, Carey, Richard, Deciding, College Entrance Examination Board, N.y., 1972.

Gellatt, H.B., Varenhorst, Barbara, Carey, Richard, Miller, P.Gordon, Decisions and Outcomes, College Entrance Examination Board, N.y. 1973.

Healy., Charles, Discovering you, McGraw-Hill, Inc., USA, 1976.

Healy.,Charles, Quinn, James (Authores),PROJECT CADRE, A Cadre Approach to Career Education Infusion, U.S.office of career Education, 1977.

Hawaii Career Development Continuum, Curriculum Guide for Grades 10 through 12, office of Instructional Services, Department of Education, State of Hawaii, June 1974.

Isaacson, Lee, Career Information In Counseling and Teaching, Allyn and Bacon, Inc. 3rd Edition, 1978.

Tolbert, L.E., Counseling for Career Development, Houghton Mifflin co. 1974.

Zandipour, Tayyebeh, The Role of Public Opinion In Improving the public school system In The Islamic Republic of IRan, Doctoral Dissertation, University of California, Los Angeles, 1979.

Guidance Monograph Series:

Brown, Duane, Students' Vocational Choices: A Review and Critique, Houghton Mifflin Co., Boston, 1970.

Herr, Edwin, Decision-Making and Vocational Development, Houghton Mifflin Co, Boston, 1970.

Johnson, Dorothy, Expanding and Modifying Guidance Program, Houghton Mifflin Co., Boston, 1968

Martin, Ann, The Theory/Practice of Communicating Educational and Vocational Information, Houghton Mifflin Co., 1971.

Nelson, R.C., Bloom, J.W., Choice Awareness: An Innovative Guidance Process, Houghton Mifflin Co., Boston, 1975

Riccio, A.G., Quaranta, J.J., Establishing Guidance Programs in Secondary Schools, Houghton Mifflin Co., Boston, 1968

Sinieck, Daniel, Occupational Information and Guidance, Houghton Mifflin co., Boston, 1970

Zaccaria, Joseph, Theories of occupational Choice and Vocational Development, Houghton Mifflin Co., Boston, 1970.

Zytowski, Donald, Psychological Influences on Vocational Development, Houghton, Mifflin Co., Boston, 1970

هیلی، چارلز، مشاوره ی حرفه یی برای معلمان و مشاوران، ترجمه ی طیبه زندی پور، انتشارات فردوس، تهران، ۱۳۶۶.

شرتزر، بروس، بررسی و برنامه ریزی زندگی تحصیلی- شغلی، ترجمه ی طیبه زندی پور، انتشارات فردوس، چاپ سوم، تهران، ۱۳۷۱

کیامنش، علیرضا، روشهای ارزشیابی کیفی، مجله علمی- پژوهشی علوم انسانی، دانشگاه الزهرا «س»، سال سوم، شماره ۶ و ۵.

شپوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرو، شہسگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی